

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun sekä tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vankeinhoitolaitoksen päihdevalvontaan liittyy nykyisten nimenomaisten säännösten mukaan velvollisuus antaa virtsanäyte ja suorittaa puhalluskoe. Nyttemmin on kehitetty menetelmiä, jotka paljastavat päihdyttävän aineen käytön syljestä. Vankeinhoitolaitoksen päihdevalvonnan osalta velvollisuus antaa sylkinäyte on oikeudellisesti epäselvä.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin ja tutkintavankeudesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäviksi tämän oikeudellisen epäselvyyden poistavat, sylkinäytteen antamiseen velvoittavat muutokset.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	4
3. Ehdotetut muutokset.....	5
3.1. Yleistä.....	5
3.2. Laki rangaistusten täytäntöönpanosta.....	5
3.3. Laki tutkintavankeudesta.....	5
3.4. Tarvittavat asetusten muutokset	5
4. Esityksen vaikutukset	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset.....	6
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
4.3. Muut vaikutukset	6
5. Asian valmistelu	6
6. Voimaantulo	6
7. Säättämisyjärjestys	6
LAKIEHDOTUKSET.....	8
rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun muuttamisesta.....	8
tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	9
LIITE.....	10
RINNAKKAISTEKSTIT	10
rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun muuttamisesta.....	10
tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	12

PERUSTELUT

1. Johdanto

Vankeinhoitolaitoksen päihdestrategian toimintalinjoiksi on valittu seuraavat yleisesti kansainvälisessä päihdetyössä koetellut ja tunnustetut toimintalinjat: 1. päihteiden tarjonnan ja päihderikollisuuden ehkäisy, 2. päihteiden kysynnän ehkäisy sekä 3. päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisy. Päihteiden tarjontaa pyritään ehkäisemään muun muassa järjestelmällisellä valvonta- ja tarkastustoiminnalla. Keskeinen osa valvonta- ja tarkastustoimintaa ovat päihdetestit.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (39/1889) 1 päivänä toukokuuta 1995 voimaan tulleen muutoksen myötä rangaistuslaitoksessa on voinut olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita huumaavia aineita sekä pyydettyä antamaan virtsanäytteen tai suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Oikeusministeriön päätöksellä myös koko rangaistuslaitos on voitu määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

Nykyisellään kaikki avolaitokset toimivat kokonaisuudessaan päihdeettöminä laitoksina ja sen lisäksi suljetuissa laitoksissa on päihdeettömiä osastoja.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 1 päivänä kesäkuuta 1999 voimaan tulleen muutoksen myötä luotettavaksi katsottava vanki, jolla on päihdeongelma tai jolla voidaan olettaa olevan erityisiä vaikeuksia selviytyä vapaudessa, on voitu sijoittaa määrääjäksi rangaistuslaitoksen ulkopuoliseen laitokseen tai vastaavaan yksikköön, jossa hän osallistuu päihdehuoltoon tai hänen selviytymismahdollisuuksiin parantavaan

muuhun tavoitteelliseen toimintaan. Luvan ehdoksi on voitu asettaa, että vanki pyydettyä antaa virtsanäytteen tai suorittaa puhalluskokeen. Jos vanki ei noudata hänelle asetettuja ehtoja, sijoitusmääräys voidaan peruuttaa.

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain ja tutkintavankeudesta annetun lain (615/1974) 1 päivänä kesäkuuta 1999 voimaan tulneiden muutosten myötä jos on syytä epäillä rangaistus- tai tutkintavangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja on voinut pakkokeinolain (450/1987) säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Rangaistusvankien osalta sama mahdollisuus on ollut olemassa jo rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 1 päivänä toukokuuta 1995 voimaan tulleen muutoksen myötä. Vangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsanäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta, on voitu ottaa verinäyte. Lisäksi valvomattoman tapaamisen, poistumis-, opinto- ja siviilityöluvan sekä laitoksen ulkopuolella järjestettävään tilaisuuteen osallistumisen ehdoksi on voitu asettaa, että vangin on vaadittaessa annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei ole saanut aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston antamien ohjeiden mukaan virtsatesti suoritetaan virtsanäytteen manipuloinnin estämiseksi siten, että vanki riisuutuu alastomaksi ja antaa virtsanäytteen vartijan katselemalla valvomana. Toimenpiteen intiimin luonteen vuoksi rangaistuslaitoksiin on jouduttu rakentamaan erityisiä tiloja virtsanäytteen valvottua antamista varten. Joskus vanki ei saa annettua virtsanäytettä välittömästi, vaan näytteen saamista joudutaan odottelemaan. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston antamien ohjeiden mukaan vangille, joka ilmoittaa, ettei näytettä tule, voidaan antaa

2—4 desilitraa vettä juotavaksi. Mikäli vanki ei anna virtsanäytettä kahden tunnin kuluessa, katsotaan vangin kieltäytyneen näytteen antamisesta. Jälleen näytteen manipuloinnin välttämiseksi vankia on valvottava myös tämä odotusaika eli odottelu sitoo huomattavasti valvontaresursseja. Odottelussa on ongelmallista myös se, että merkit eräiden päihdyttävien aineiden käytöstä häviävät elimistöstä hyvin lyhyessä ajassa. Joskus vanki saattaa esittää väitteitä siitä, että näytteen antaminen ei ole onnistunut jostakin lääketieteellisluontoisesta tai muusta sellaisesta syystä.

Virtsanäyte tutkitaan ensin rangaistuslaitoksessa pikatesterillä ja positiiviset näytteet lähetetään varmistustutkimuksiin laboratorioon. Ainakaan toistaiseksi virtsapikatesteriä ei ole pidetty niin luotettavina, että niiden tuloksia voitaisiin käyttää ilman laboratoriossa suoritettuja varmistustutkimuksia testatulle kielteisen päätöksen perusteena.

Virtsanäytteiden antamistaajuus vaihtelee tiukkojen vieroitusohjelmien päivittäisistä näytteistä päihteettömien osastojen satunnaiskontrolliin ja muiden kuin päihteettömien osastojen päihtymysepäilyihin liittyviin ja lupaehtoina käytettäviin näytteisiin.

Nyttemmin on kehitetty myös pikatesteriä, jotka paljastavat päihdyttävän aineen käytön syljestä. Sylkinäyte otetaan yleensä vanutikulla posken sisäpinnasta. Toimenpiteen vähemmän intiimin luonteen vuoksi sen suorittamista varten ei tarvita erillisiä tiloja ja näyte saadaan aina välittömästi. Myöskään sylkipikatesteriä ei ole ainakaan toistaiseksi pidetty niin luotettavina, että niiden tuloksia voitaisiin käyttää ilman laboratoriossa suoritettuja varmistustutkimuksia testatulle kielteisen päätöksen perusteena. Varsinkin laajemmat, useita aineita käsittävät varmistustutkimukset suoritetaan veri- tai virtsanäyteistä.

Vaikka sylkinäyte otetaankin siis yleensä kehon sisältä, sylkinäytteen antamista on pidettävä kohdehenkilön koskemattomuuteen ja yksityisyyteen virtsanäytteen antamista vähemmän puuttuvana ja siten sitä lievempänä toimivaltuutena. Virtsanäytettä annettaessa kohdehenkilö joutuu paljastamaan sukupuolielimensä näytteen antamista valvovalle vartijalle. Kun sylkinäytteen antamista on pi-

dettävä virtsanäytteen antamista lievempänä toimenpiteenä, sylkinäytteen antamista saatettaisiin pitää jo nykyisellään sallittuna katsomalla laissa sääntelemättömän kohdehenkilöön lievemmin puuttuvan toimivaltuuden sisältyvän häneen syvemmin puuttuvaan laissa säänneltyyn toimivaltuuteen. Sama koskisi lupaehtojen ja päihteettömien osastojen osalta kohdehenkilön suostumusta säännöksissä mainittua lievemmän pakkokeinon käyttämiseen. Oikeudellinen tilanne on kuitenkin epäselvä.

Liikennejuopumusvalvontaan liittyvässä pakkokeinolain 6 luvun 3 §:ssä käytetään laajempaa, menetelmäneutraalia ilmaisua koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsin kriminaalihuollosta laitoksessa annetun lain (1974:203) 52 d §:n mukaan vanki on velvollinen pyynnöstä antamaan veri-, virtsa- tai puhalluskokeen sen valvomiseksi, ettei hän ole riippuvuutta aiheuttavan aineen tai dopingaineen vaikutuksen alainen.

Norjan vankilalaitoksesta annetun lain (12.12.1958 nr. 7) 30 a §:n 1 momentin mukaan vangilta, jonka epäillä käyttäneen päihdyttäviä tai huumaavia aineita, voidaan ottaa virtsakoe, puhalluskoe tai muu tutkimus, joka voi tapahtua ilman vaaraa tai mainittavaa haittaa. Tietyin edellytyksin vangeilta voidaan ottaa virtsakokeita myös pistokokeina tai yleisenä rutiinivalvontana.

Tanskassa rikoslain ja oikeudenkäyntilain nojalla annetussa asetuksessa vapausrangaistusten täytäntöönpanosta (nr 423, 21/06/1973) säädetään yleisesti, että laitoksen henkilöstö voi katsastaa vangin siinä laajuudessa, mikä on välttämätöntä turvallisuussyistä tai järjestysmääräysten tai muiden sääntöjen noudattamisen valvomiseksi (visitation). Vankeinhoitohallitus antaa katsastusta koskevat säännöt. Asetuksessa on erillinen säännös verikokeiden ja vastaavien ottamisesta terveydenhoidon ja yleisen terveysvalvonnan tarkoituksessa.

3. Ehdotetut muutokset

3.1. Yleistä

Kuten edellä on todettu, mahdollisuus sylkiterin käyttöön on vankeinhoitolaitoksen päihdevalvonnan osalta oikeudellisesti epäselvä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että nykyisiin virtsanäytteen mainitseviin säännöksiin lisättäisiin vaihtoehtoiset maininnat sylkinäytteestä.

3.2. Laki rangaistusten täytäntöönpanosta

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain rangaistuslaitoksen ulkopuolista päihdehuoltoa koskevaan 2 luvun 3 d §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta sylkinäytteestä.

Lain 2 luvun 9 b §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta sylkinäytteestä sekä päihtymysepäilyä että lupaehtoja koskevaan kohtaan.

Ilmaisu näytteen ottamisesta ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaiseksi 2 luvun 9 b §:n 3 momentin muissa kohdissa ja 9 c §:ssä sekä tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n 4 momentissa käytetyn ilmaisun näytteen antaminen kanssa. Tosiasiassa näytteen antaminen viittaa tosin paremmin sellaisiin näytteisiin, joiden saaminen normaalimenetelmin edellyttää kohdehenkilön aktiivista myötävaikutusta. Tällaisia näytteitä ovat virtsa- ja puhallusnäyte. Sylki- ja verinäytteen saaminen taas ei edellytä kohdehenkilön aktiivista myötävaikutusta. Säännöksen sanamuodon yksinkertaisena pitämiseksi ehdotetaan kuitenkin sekä virtsa- että sylkinäytteen osalta käytettävän ilmaisua näytteen antaminen. Vakiintuneita ilmaisia puhalluskokeen suorittaminen ja verinäytteen ottaminen ei ehdoteta muutettaviksi.

Verinäytteen ottamista koskeva vaihtoehto ehdotetaan siirrettäväksi yhdenmukaiseksi tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n 4 momentin kanssa kohtaan, jossa se liittyy nykyistä selvemmin päihtymysepäilyn lisäksi lupaehtona tai valvomattoman tapaamisen ehtona olevaan näytteeseen. Tutkintavankeja ja rangaistusvankeja on tarpeen käsitellä tältä

osin samalla tavalla. Jos lupaehtona tai valvomattoman tapaamisen ehtona olevaan näytteeseen ei liity verinäytteen ottamista koskevaa vaihtoehtoa, muodostuu seuraamusuhan kannalta ongelmalliseksi tilanne, jossa henkilö kieltäytyy häneltä luvan käyttämisen tai valvomattoman tapaamisen jälkeen vaadittavasta virtsa- tai sylkinäytteestä taikka puhalluskokeesta. On katsottu, että kieltäytyminen näytteen antamisesta ei sinänsä ole kurinpitovikkomus ja että pelkästään kieltäytymistä ei yleensä voida pitää perusteena kurinpitovikkomuksen määrittämiselle myöskään huumausaineiden käytöstä (HE 66/1994 vp ja LaVM 17/1998 vp). Kieltäytyminen voitaisiin näin ollen ottaa huomioon ainoastaan mahdollisessa myöhemmässä lupaharkinnassa.

Päihteettömiä osastoja koskevaan 2 luvun 9 c §:ään ehdotetaan lisättäväksi maininta sylkinäytteestä.

Nykyisin käytetty ilmaisu huumaavasta aineesta ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaiseksi muun muassa 2 luvun 9 b §:n 3 momentissa ja tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n 4 momentissa käytetyn ilmaisun päihdyttävä aine kanssa. Päihdyttävän aineen käsite sisältää selvemmin keskushermostoa lamaavien aineiden lisäksi myös keskushermostoa kiihottavat aineet ja aistiharhoja aiheuttavat aineet. Päihdyttävän aineen käsite ei ole myöskään yhtä helposti sekoitettavissa huumausaineen käsitteeseen. Päihdyttäviä aineita ovat alkoholi, huumausaineet ja esimerkiksi päihteinä käytettävät teollisesti valmistetut liuottimet.

3.3. Laki tutkintavankeudesta

Tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta sylkinäytteestä sekä päihtymysepäilyä että valvomattoman tapaamisen ehtoja koskevaan kohtaan.

3.4. Tarvittavat asetusten muutokset

Ehdotettujen muutosten johdosta olisi tarpeen muuttaa myös vankeinhoitoasetuksen (878/1995) 7 d §:n 2 ja 3 momenttia sekä

tutkintavankeudesta annetun asetuksen (701/1999) 7 §:n 2 momenttia siten, että niissäkin mainittaisiin virtsanäytteen rinnalla myös sylkinäyte.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Sylkinäytteisiin perustuva pikatestaus saattaa tulla ajan myötä virtsanäytteisiin perustuvaa pikatestausta jonkin verran halvemmaksi. Toisin kuin virtsanäytteiden pikatestaukseen sylkinäytteiden pikatestaukseen tarvitaan erityinen analysointilaitte, mutta yksittäisen sylkinäytteen pikatestaukseen tarvittavat tarvikkeet tullevat yksittäisen virtsanäytteen pikatestaukseen tarvittavia tarvikkeita halvemmiksi. Näin laitehankinta kuoleutuu.

Päihdetestien kokonaiskustannukset riippuvat valitusta näytteiden antamistajuudesta. Pikatestauksen ja varmistustutkimuksen hinta riippuu siitä, kuinka laajan ainevalikoiman testaus tai tutkimus kattaa. Yhden virtsanäytteen pikatestauksen hinta on noin sata markkaa ja varmistustutkimuksen hinta 200—700 markkaa.

Virtsanäytteen antamiseen verrattuna vähemmän intiimi sylkinäytteen antaminen ei vaatisi erityisten näytteen antamiseen soveltuvien tilojen rakentamista rangaistuslaitoksiin. Tämä säästäisi kustannuksia. Tosin varmistustutkimuksiin liittyvien virtsanäytteiden ottamista varten tarvittaisiin edelleenkin erityisiä tiloja, mutta niiden tarve olisi nykyistä vähäisempi.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Sylkinäytteiden antamiseen ei liittyisi samanlaista valvottua odottelua kuin usein virtsanäytteiden antamiseen. Tämä vapauttaisi valvontahenkilöstön muihin tehtäviin.

4.3. Muut vaikutukset

Sylkinäytteen antaminen on kohdehenkilön kannalta virtsanäytteen valvottua antamista vähemmän intiimi toimenpide. Näin sylki-

näytteen antamisella puututtaisiin virtsanäytteen antamista vähemmän kohdehenkilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen.

5. Asian valmistelu

Esityksestä on pyydetty lausunto vankiloiden johtajilta, vankimielisairaalan ylilääkäriltä ja vankeinhoidon koulutuskeskuksen johtajalta.

6. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi.

7. Säättämisyjärjestys

Sylkinäytteen ottaminen on henkilönkatsastusta eli henkilöön kohdistuva pakkokeino. Sillä puututaan kohdehenkilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Jos henkilönkatsastus on suorittamistavaltaan intiimi, sillä voidaan katsoa puututtavan myös kohdehenkilön yksityisyyteen.

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu.

Toisaalta perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että laitosisolosuhteissa viranomaisilla on erityinen velvollisuus turvata laitokseen sijoitettujen perustuslain 7 §:n 1 momentissa mainittu henkilökohtainen turvallisuus ja edistää heidän perustuslain 19 §:n 3 momentissa mainittua terveyttään. Rangaistuslaitosten päihdetorjunta on osa tätä työtä. Päihteiden kysyntää ehkäisemällä vähennetään vankiloiden houkuttelevuutta päihteiden markkina-alueena eli ehkäistään myös päihteiden tarjontaa. Päihteiden tarjonnan vähentyessä paitsi päihdetestin kohde-

henkilönä olevan vangin myös muiden vankeiden riski joutua huumausaineiden markkinoinnin kohteeksi vähenee. Huumausaineiden markkinoinnista mahdollisesti seuraavaan huumausaineiden käyttöön liittyy terveydellisiä vaaroja ja haittoja, muuhun rikolliseen toimintaan turvautumista ja väkivaltaisen huumausainevelkojen perinnän kohteeksi joutumista. Huumausaineiden käyttöön liittyvät terveydelliset vaarat ja väkivaltaisuuudet muodostavat uhan myös rangaistuslaitosten henkilökunnan terveydelle ja turvallisuudelle.

Edellä sanotun johdosta sylkinäytteen antamisvelvollisuudelle on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve. Toimivaltuus on rajoitettu siihen, mikä on perustuslain 7 §:n 1 momentin, 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n toteuttamiseksi välttämätöntä. Sylkinäytteen antamisvelvollisuus olisi nykyisin jo käytössä olevaa virtsanäytteen antamisvelvollisuutta vähemmän kohdehenkilöön yksityisyyteen puuttuva toimenpide. Ehdotetut säännökset ovat tarkkarajaisia ja täsmällisiä.

Virtsanäytteen antamista ja puhalluskokeen suorittamista koskevat esitykset käsiteltiin aikanaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta katsoi niistä antamassaan lausunnossa (PeVL 12/1998 vp), että luvan tai muun sellaisen ehtona olevaa virtsanäytettä tai puhalluskoetta koskevat säännökset eivät ole valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoisia. Valiokunta katsoi edelleen, että suljetuissa laitosoiloissa on turvallisuuteen ja järjestyksen ylläpitämiseen liittyvistä syistä valtiosäännön kannalta hyväksyttävä tarve olla selvillä alkoholien ja huumeiden käytöstä ja ehkäistä sitä. Valiokunta piti tuolloisen lakiehdotuksen mukaisia keinoja välttämättöminä tämän tarkoituksen saavuttamiseksi. Hallitus katsoo, että myös sylkinäytteen antamista koskeva esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 2 luvun 3 d §:n 1 momentti, 9 b §:n 3 momentti ja 9 c §, sellaisina kuin ne ovat, 3 d §:n 1 momentti ja 9 b §:n 3 momentti laissa 364/1999 sekä 9 c § laissa 128/1995, seuraavasti:

2 luku

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta

3 d §

Luotettavaksi katsottava vanki, jolla on päihdeongelma tai jolla voidaan olettaa olevan erityisiä vaikeuksia selviytyä vapaudessa, voidaan sijoittaa määräajaksi rangaistuslaitoksen ulkopuoliseen laitokseen tai vastaavaan yksikköön, jossa hän osallistuu päihdehuoltoon tai hänen selviytymismahdollisuuksiaan parantavaan muuhun tavoitteelliseen toimintaan. Luvan ehdoksi voidaan asettaa, että vanki pyydettyänsä antaa virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittaa puhalluskokeen. Sijoituksen ehtona on myös, että vanki suostuu siihen, että ulkopuolinen laitos tai vastaava yksikkö saa ilmoittaa vankilalle ehtojen rikkomisesta.

9 b §

Jos on syytä epäillä vangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakokeinolain säännösten estämättä päättää, et-

tä vangin on annettava virtsa- tai sylkinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Lisäksi valvomattoman tapaamisen, poistumis-, opinto- ja siviilityöluvan sekä laitoksen ulkopuolella järjestettävään tilaisuuteen osallistumisen ehdoksi voidaan asettaa, että vangin on vääditteänsä annettava virtsa- tai sylkinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle. Vangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta taikka puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita päihdyttäviä aineita sekä pyydettyänsä antamaan virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Oikeusministeriön päätöksellä myös koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

2.

Laki**tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (615/1974) 5 §:n 4 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 365/1999, seuraavasti:

5 §

 Jos on syytä epäillä tutkintavangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakkokeinolain säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsa- tai sylkinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Lisäksi valvomattoman tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavangin on vaadittaessa annettava virtsa- tai sylkinäyte taik-

ka suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle. Tutkintavangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta taikka puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta .

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

1.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 2 luvun 3 d §:n 1 momentti, 9 b §:n 3 momentti ja 9 c §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 d §:n 1 momentti ja 9 b §:n 3 momentti laissa 364/1999 sekä 9 c § laissa 128/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

**Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta
ja sakon muuntorangaistuksesta**

3 d §

Luotettavaksi katsottava vanki, jolla on päihdeongelma tai jolla voidaan olettaa olevan erityisiä vaikeuksia selviytyä vapaudessa, voidaan sijoittaa määräajaksi rangaistuslaitoksen ulkopuoliseen laitokseen tai vastaavaan yksikköön, jossa hän osallistuu päihdehuoltoon tai hänen selviytymismahdollisuuksiaan parantavaan muuhun tavoitteelliseen toimintaan. Luvan ehdoksi voidaan asettaa, että vanki pyydettyessä antaa virtsanäytteen tai suorittaa puhalluskokeen. Sijoituksen ehtona on myös, että vanki suostuu siihen, että ulkopuolinen laitos tai vastaava yksikkö saa ilmoittaa vankilalle ehtojen rikkomisesta.

3 d §

Luotettavaksi katsottava vanki, jolla on päihdeongelma tai jolla voidaan olettaa olevan erityisiä vaikeuksia selviytyä vapaudessa, voidaan sijoittaa määräajaksi rangaistuslaitoksen ulkopuoliseen laitokseen tai vastaavaan yksikköön, jossa hän osallistuu päihdehuoltoon tai hänen selviytymismahdollisuuksiaan parantavaan muuhun tavoitteelliseen toimintaan. Luvan ehdoksi voidaan asettaa, että vanki pyydettyessä antaa virtsa- tai sylkinäytteen *taikka* suorittaa puhalluskokeen. Sijoituksen ehtona on myös, että vanki suostuu siihen, että ulkopuolinen laitos tai vastaava yksikkö saa ilmoittaa vankilalle ehtojen rikkomisesta.

9 b §

Jos on syytä epäillä vangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakkokeinoin lain säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsanäyte

Jos on syytä epäillä vangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakkokeinoin lain säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsa- tai

tai suoritettava puhalluskoe. *Vangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsanäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.* Lisäksi valvomattoman tapaamisen, poistumis-, opinto- ja siviilityöluvan sekä laitoksen ulkopuolella järjestettävään tilaisuuteen osallistumisen ehdoksi voidaan asettaa, että vangin on vaadittaessa annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Näytteen ottamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle.

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita huumaavia aineita sekä pyydettyä antamaan virtsanäytteen tai suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Oikeusministeriön päätöksellä myös koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

sylinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Lisäksi valvomattoman tapaamisen, poistumis-, opinto- ja siviilityöluvan sekä laitoksen ulkopuolella järjestettävään tilaisuuteen osallistumisen ehdoksi voidaan asettaa, että vangin on vaadittaessa annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle. *Vangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylinäytteen antamisesta taikka puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.*

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita *päihdyttäviä* aineita sekä pyydettyä antamaan virtsa- tai sylinäytteen taikka suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Oikeusministeriön päätöksellä myös koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

2.

Laki**tutkintavankeudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (615/1974) 5 §:n 4 momentti,
 sellaisena kuin se on laissa 365/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Jos on syytä epäillä tutkintavangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakkokeinolain säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Lisäksi valvomattoman tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavangin on vaadittaessa annettava virtsanäyte tai suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle. Tutkintavangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsanäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.

Jos on syytä epäillä tutkintavangin olevan alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, rangaistuslaitoksen johtaja voi pakkokeinolain säännösten estämättä päättää, että vangin on annettava virtsa- tai sylkinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Lisäksi valvomattoman tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavangin on vaadittaessa annettava virtsa- tai sylkinäyte taikka suoritettava puhalluskoe. Näytteen antamisesta tai kokeen suorittamisesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tutkittavalle. Tutkintavangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta taikka puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan ottaa verinäyte.

*Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta .*